

NEKA OBILJEŽJA MALOLJETNIH DELINKVENATA NA PODRUČJU OPĆINE TUZLA PRIJE, TIJEKOM I POSLIJE RATA

Ranko Kovačević
Defektološki fakultet
Tuzla

SAŽETAK

Cilj ovoga istraživanja bio je ispitati razlike u sociodemografskim obilježjima i obilježjima poremećaja u ponašanju kod maloljetnih delinkvenata na području općine Tuzla u prijeratnom, ratnom i poslijeratnom razdoblju. Istraživanje je provedeno na uzorku od 580 malodobna počinitelja kaznenih djela koji su procesuirani u razdoblju od 1.1.1990 do 31.12. 1999 godine. Prikupljeni podaci su obrađeni analizom varijance program (SPSS). Rezultati dobiveni analizom varijance pokazuju da nepovoljnija obiteljska struktura, češće promjene mjesta boravišta i stanovanja, kao i teži oblici poremećaja u ponašanju (nasilna ponašanja, skitnja, prosjačenje, kockanje) su izraženiji kod maloljetnika u ratnom a naročito u poslijeratnom razdoblju.

Ključne riječi: delinkvencija mladih, rat, razdoblje procesuiranja

UVOD

Pojam delinkvencije mladih pojavljuje se u užem i širem smislu. U širem smislu ovaj pojam obuhvaća sva društveno neprihvatljiva ponašanja djece i adolescenata, uključujući i ponašanja s obilježjima kaznenog djela. Ovaj termin u širem smislu prihvatile su anglosaksonske zemlje, za razliku od europskih, gdje je češće u upotrebi pojam u užem smislu tj. samo ona obilježja poremećaja u ponašanju koja sadrže obilježja kaznenog djela (Nikolić, 1992). Etiologija delinkvencije mladih je vrlo kompleksna i multikauzalna, a velikim je dijelom ovisna i o promjenama koje se zbivaju u čitavom društvu. Pojedini autori ističu da nastanak delinkventnog ponašanja kod mladih započinje s nedostatkom pozitivne obiteljske interakcije, školskim neuspjehom i društvenim odbacivanjem te druženjem u devijantnoj društvenoj grupi. Siptomatologija delinkventnog ponašanja je raznolika, a njena očitovanja su u stalnoj transformaciji. Aktualna situacija i sredina u kojoj maloljetni delinkventi žive imaju značenje izazivajuće i pospje-

šujućeg činioca. Kriminalitet mladih predstavlja društveni problem na koje nije imuno niti jedno društvo, bilo ono razvijeno, nerazvijeno ili se nalazi u tranziciji. Mnoge statistike i znanstvene analize podržavaju hipotezu da se delinkvencija mladih kao dio ukupnog kriminaliteta, povećava tijekom nekih društvenih promjena i socijalnih kriza. Povijesno gledajući, društva koja su doživjela rapidne društvene i ekonomske promjene imala su iskustva u povećanju delinkvencije mladih, kriminaliteta kao i druge probleme povezane s tim promjenama. Jedna od tih promjena je svakako pojava rata. Rat je krizna situacija koja nepovoljno utječe na dijete i to razdoblje za nekoga od njih nosi izrazito teška iskustva (tjelesna i emocionalna deprivacija, kraća ili dulja separacija, strah od mogućeg odvajanja). U razdoblju traženja vlastitoga identiteta, a pod utjecajem rata i izbjeglištva, mladi ljudi se odjednom nađu u novoj sredini, kojoj nisu dorasli, pa se tako javljaju otpori prema vršnjacima, agresija i razni oblici depresivnih stanja i asocijalnih tipova ponašanja. Pregledom literature o kriminalitetu možemo se uvjeriti da je utjecaj rata na kriminalno ponaša-

nje stanovništva rijetko bio predmetom kriminoloških istraživanja. Postoji velik broj razloga zbog čega su kriminolozi vrlo oprezni u prosuđivanju utjecaja rata na kretanje, opseg i strukturu kriminaliteta neke zemlje. Jedan od najvažniji je svakako i taj da su statistike o kriminalitetu tijekom rata ili nedostupne ili nepouzdana. Ipak, nekolicina autora koja se do sada bavila problematikom povezanosti rata i kriminaliteta tvrdi da rat, kao fenomen socijalne dezorganizacije koju slijedi paralizirana ili barem narušena formalna društvena kontrola, obično kreira izvjesne uvjete za kriminalno ponašanje, slabi inhibitorne mehanizme, potiče primitivne nagone te na taj način pridonosi porastu broja kaznenih djela ali utječe i na njihovu strukturu i modaliteta izvršenja Gassin (1988; prema Singer i sur. 2002). S tim u vezi Poldrugač (1993) navodi kako je tijekom rata u R Hrvatskoj došlo do povećanja broja izvršenja kaznenih djela protiv života i tijela od strane maloljetnih delinkvenata. Kao dramatičan i značajan socijalni događaj, rat bitno mijenja stavove i vrijednosti pripadnika mlade generacije. Singer i sur. (2002) ističu da utjecaj rata na ukupni život i ponašanje djece i mladeži, pa i samu pojavu kriminogenog ponašanja pripadnika te dobne skupine, moguće je objasniti na različite načine, ovisno o samom pristupu ratu kao društvenoj pojavi. Izvitoperenost mjerila i kriterija vrijednosti i ponašanja, koja je karakteristična za rat, najviše pogađa mlade, te može kriminogeno djelovati na mlade (Singer, 1994). Poslijeratnim razdobljima pripisuje se znatni kriminogeni utjecaj i na delinkvenciju mladih: rat je izazvao velik gubitak ljudi, što sa sociološkog aspekta znači povećan broj deficitarnih obitelji, razorenih brakova i otežanih odnosa uopće, te poteškoća u održavanju egzistencije (Mladenović-Kupčević, 1982). Studije kriminaliteta u poslijeratnim razdobljima trpile su također nedostatke vezane uz male uzorke ispitanika (ograničeni na jedan rat i jednu državu), nedostatak kontrolnih skupina država koje nisu bile uključene u rat, različiti tipovi indikatora kriminaliteta koji mogu biti suspektne i nekomparabilne (Singer i sur. 2002). Posljednjih nekoliko godina prisutna je percepcija eskalacije nasilja, kriminaliteta i ostalih oblika poremećaja u ponašanju mladih. Mladi se prikazuju opasnim i izvan kontrole što se objašnjava kao posljedica rata. Stoga u ovome radu nastojimo ispitati razlike u nekim sociodemografskim obilježjima i obilježjima poremećaja u ponašanju kod procesuiranih maloljetnika u prijeratnom (1990-1991), ratnom (1992-1995) i poslijeratnom razdoblju (1995-1999). S obzirom na specifičnost promatranih razdoblja, cilj je ovog rada utvrditi koja obilježja karakteriziraju procesuirane maloljetnike u prijeratnom, ratnom i poslijeratnom razdoblju.

U skladu s postavljenim ciljem, u radu se razmatra uopćena hipoteza prema kojoj su nepovoljnija sociodemografska obilježja i obilježja poremećaja u ponašanju naročito izražena u ratnom, a posebice u poslijeratnom razdoblju u odnosu na razdoblje prije rata.

METODE RADA

Uzorak ispitanika

Istraživanje je provedeno na uzorku 580 maloljetnih delinkvenata koji su procesuirani na području općine Tuzla u razdoblju od 1. 1. 1990. do 31.12. 1999. godine. U ukupnom uzorku je bilo 555 maloljetnika i 25 maloljetnica. Dobnu strukturu činilo je 108 mladih i 472 starija maloljetna delinkventa.

Uzorak varijabli

Informacije o ispitanicima prikupljene uz pomoć u tu svrhu posebno konstruiranog upitnika podijeljenog na dva dijela. Prvi dio upitnika čine varijable vezane za sociodemografska obilježja: 1. Spol (1. muško, 2. žensko); 2. Dob (1. mladi, 2. stariji maloljetnik); 3. Mjesto rođenja (1. Tuzla, 2. izvan Tuzle); 3. Mjesto boravka (1. Tuzla, 2. izvan Tuzle) 4. Jesu li roditelji maloljetnika živi (1. jesu oba, 2. samo jedan, 3. nisu); 5. S kim maloljetnik živi (1. s oba roditelja, 2. s jednim roditeljem, 3. bez oba roditelja); 6. Socio-ekonomski status obitelji (1. iznad prosjeka, 2. prosječan, 3. ispod prosjeka); 7. Promjena mjesta boravišta (1. nije mijenjao, 2. jeste mijenjao) 8. Promjena stambenih prilika (1. promjena na bolje, 2. nema promjena, 3. promjena na lošije). Drugi dio upitnika čine varijable vezane za poremećaje u ponašanju u širem smislu (preddelinkventna i delinkventna ponašanja): 1. Bježanje od kuće; 2. Ponavljanje razreda; 3. Bježanje iz škole; 4. Skitnja; 5. Nasilničko ponašanje; 6. Ovisnosti; 7. Kockanje; 8. Prosjačenje; 9. Šverc; 10. Prostitucija; 11. Napuštanje škole / druženje s osobama asocijalnog ponašanja (ove varijable se označene s kategorijama 1. opaženo 2. nije opaženo). 12. Kazneno djelo (1. imovina, 2. život i tijelo, 3. dostojanstvo ličnosti i morala, 4. ostalo); 13. Je li glavno djelo izvršeno u sudioništvu (1. ne, 2. s maloljetnom osobom, 3. s punoljetnom osobom, 4. s maloljetnom i punoljetnom osobom); 14. Kada je maloljetnik prvi put procesuiran (1. prije rata, 2. tijekom rata, 3. poslije rata).

Metode prikupljanja i obrade informacije

Procjenu rezultata ispitanika na zadanim varijablama izvršili su posebno educirani i instruirani

anketari, a na temelju podataka sadržanih u spisu kaznenog predmeta općinskog i županijskog suda u Tuzli. Prikupljeni su podaci obrađeni analizom varijance, pri čemu je kriterijska varijabla bila ona koja definira razdoblje procesuiranja maloljetnika (prijeratno, ratno i poslijeratno razdoblje).

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Sociodemografska obilježja

Razlike u pojedinim sociodemografskim obilježjima maloljetnih delinkvenata prikazane su u tablici 1. Značajne razlike utvrđene su u sljedećim varijablama: mjesto boravka, da li su roditelji živi, s kim maloljetnik živi, promjena mjesta boravišta, promjena stambenih prilika. Konstatirajmo prije svega kako je u prijeratnom razdoblju velik broj procesuiranih maloljetnika boravio u ruralnom dijelu općine. Zamijećeno je da ovi maloljetnici žive u povoljnijoj obiteljskoj strukturi (s oba roditelja), da nisu mijenjali mjesta boravišta i stanovanja. Tijekom ratnog razdoblja dolazi do povećanja broja maloljetnika koji borave u urbanom dijelu općine, maloljetnici većinom žive s jednim roditeljem, češće su mijenjali mjesta boravišta i stambene prilike. Poslijeratno razdoblje karakterizira povećana prisutnost maloljetnika s mjestom boravišta u samom centru općine. Vidljivo je da maloljetnici u ovom razdoblju žive bez oba ili samo s jednim roditeljem, mijenjaju boravišta više puta, žive u lošijim stambenim uvjetima.

Poremećaji u ponašanju

Raščlamba podataka u tablici 2. pokazuje da je u prijeratnom razdoblju većina maloljetnika is-

poljavala poremećaje u ponašanje vezane za bježanje iz odgojnih sredina (bježanje od kuće, iz škole), kao i češća ponavljanja razreda. U ratnom razdoblju zamijećeno je odsustvo onih obilježja poremećaja u ponašanju koji su vezani obitelji i školu. Sama prisutnost ratnih djelovanja vjerojatno je pogodovala tome da maloljetnici češće ispoljavaju poremećaje u ponašanju koja imaju obilježja kaznenog djela, odnosno češće vrše kaznena djela protiv imovine, i to u sudioništvu s maloljetnim i punoljetnim osobama. Poslijeratno razdoblje karakterizira češća pojava nasilnog ponašanja kod maloljetnika, maloljetnici se ovisnički ponašaju. Također je karakteristično, da se maloljetnici u ovom razdoblju odaju skitnji, kockanju i prosjačenju.

RASPRAVA

Potvrđena je hipoteza prema kojoj su negativna obilježja procesuiranih maloljetnika naročito izražena u ratnom a posebice u poslijeratnom razdoblju. Za ova razdoblja značajno je istaći da maloljetnici uglavnom žive u poremećenoj obiteljskoj strukturi (bez jednog ili oba roditelja), više puta su mijenjali mjesta boravišta, i žive u lošijim stambenim prilikama. Kod maloljetnika u ovim razdobljima zamijećena su nasilna ponašanja, ovisnosti, prosjačenja, kockanje i skitnja. Osobitost ponašanja u ovim razdobljima su kaznena djela protiv imovine, i sudioništvo s maloljetnim i punoljetnim osobama. Strukturalna cjelovitost obitelji odavno se smatra pretpostavkom uspješnoga edukativnog djelovanja obitelji s obzirom na različite uloge majke i oca, kao i mogućnost potpunijega obavljanja svih ostalih zadataka obitelji o kojima ovisi i kvaliteta odgojne funkcije. Neprisutnost jednog roditelja u svakodnevnom životu djeteta može dove-

Tablica 1. *Analiza varijance sociodemografskih obilježja s obzirom na razdoblje procesuiranja*

Varijable	Prije rata		Rat		Poslije rata		F	P
	M ₁	S ₁	M ₂	S ₂	M ₃	S ₃		
Spol	1.03	.18	1.03	.18	1.06	.25	1.34	.261
Dob	1.71	.45	1.87	.39	1.77	.41	.221	.801
Mjesto rođenja	1.31	.46	1.29	.46	1.26	.44	.284	.075
Mjesto boravka	1.31	.46	1.21	.41	1.09	.30	9.26	.000
Da li su roditelji živi	1.10	.38	1.18	.41	1.23	.46	3.11	.045
S kim maloljetnik živi	1.27	.66	1.37	.53	1.44	.62	3.91	.020
Socio-ekonomski status	2.47	.50	2.55	.53	2.61	.51	2.34	.097
Promjena mjesta boravišta	2.11	.62	2.22	.55	2.35	.57	3.05	.002
Promjena stambenih prilika	2.00	.09	2.05	.06	2.12	.33	6.81	.001

M= aritmetičke sredine S= standardne devijacije F-omjer =Fisherov test P= statistička značajnost F-omjera

Tablica 2. Analiza varijance poremećaja u ponašanju s obzirom na razdoblje procesuiranja

Varijable	Prije rata		Rat		Poslije rata		F	P
	M ₁	S ₁	M ₂	S ₂	M ₃	S ₃		
Bježanje od kuće	1.83	.25	1.93	.23	1.95	.26	7.08	.000
Ponavljanje razreda	1.68	.46	1.81	.38	1.70	.45	5.93	.002
Bježanje iz škole	1.75	.42	1.89	.30	1.79	.40	8.42	.000
Skitnja	1.83	.37	1.90	.29	1.78	.41	5.68	.003
Nasilničko ponašanje	1.95	.20	1.97	.15	1.92	.26	3.42	.033
Ovisnosti	1.92	.09	1.99	.07	1.91	.20	5.16	.005
Kockanje	2.00	.00	1.99	.07	1.96	.17	3.54	.023
Prosjačenje	2.00	.00	2.00	.00	1.98	.12	3.46	.032
Šverc	1.99	.09	1.99	.05	1.99	.08	.391	.696
Prostitucija	2.00	.00	1.99	.07	2.00	.00	.742	.646
Napuštanje škole/druženje s osobama asoc. ponašanja	1.50	.50	1.43	.49	1.50	.50	1.26	.280
Kazneno djelo	1.12	.33	1.04	.27	1.19	.62	7.98	.000
Je li glavno djelo izvršeno u sudioništvu	2.00	.81	2.03	.72	1.97	.85	.221	.001

M= aritmetičke sredine S= standardne devijacije F-omjer =Fisherov test P= statistička značajnost F-omjera

sti do nedostatka izvora identifikacije što se može odraziti na formiranje mlade ličnosti. Nadalje treba imati u vidu i socijalne i ekonomske probleme koji često potresaju obitelj sa samo jednim roditeljem. Neka istraživanja upućuju na postojanje tek umjerenе povezanosti između samohranog roditeljstva i delinkvencije djece i mladeži. Wright i Wright (1994; prema Singer i sur, 2002) zaključuju da postoji pozitivna, ali vrlo slabo izražena povezanost između samohranog roditeljstva i delinkvencije djece odnosno mladeži. No, kako ističu ovi i brojni drugi autori daleko veći kriminogeni učinak na mlade imaju međuljudski odnosi u samoj obitelji. Ovdje možemo konstatirati da su ratne prilike u velikoj mjeri utjecale na poremećaj obiteljske strukture kod naših ispitanika. Osim toga, u takvim okolnostima dolazi i do češće promjene mjesta boravišta. Analizirajući rezultate uočljivo je da većina maloljetnika u ratnom i poslijeratnom razdoblju boravi u urbanom dijelu općine. Mikšaj–Todorović (1993) govori o češćoj prisutnosti malodobnih počinitelja kaznenih djela u urbanim sredinama u R Hrvatskoj, i ističe da je ta slika uvjetna, jer jedan dio, uglavnom ruralnog teritorija nije bio obuhvaćen ispitivanjem, a i činjenice da je veći broj mladih iz tih područja radi mogućnosti nastavka školovanja izbjegao ili bio prognan baš u urbane sredine. Svaka promjena mjesta boravišta, pa tako i ona koja se zbiva unutar istoga naselja, dovodi do određenih kriza u samoj obitelji. Te promjene uvjetuju, naime,

raskid s dotadašnjom, takozvanom prigodnom sredinom. Za dijete ili maloljetnika to znači promjenu škole, izlazak iz određene grupe vršnjaka, napuštanje ulice, kvarta, što je od ne male važnosti (Cajner, 1995). Ne treba zaboraviti da je i rat jedna velika migracija u kojoj osobe odlaze iz svojih prebivališta i počinju živjeti u potpuno izmijenjenim psihološkim i socijalnim uvjetima. Rezultati dobiveni ovim istraživanjem su sukladni istraživanju Singer i sur. (2002) koji zaključuju da ispitanici koji su kazneno djelo počinili u poslijeratnom razdoblju u R Hrvatskoj imaju veći broj promjena mjesta boravišta. Neadekvatno riješeno stambeno pitanje mnogih obitelji, koje spada u red loših uvjeta života, jedan je od generatora devijantnih ponašanja. Analiza nekih istraživanja govore o tome da u obiteljima maloljetnih delinkvenata niskog ekonomskog i stambenog standarda postoji vrlo izražena napetost u odnosima između članova obitelji i da su uvjeti razvoja i odgoja te djece nepovoljni. Svaka promjena pa tako i promjena mjesta stanovanja nosi sa sobom i određene konzekvence. Uvjeti tranzicije rata i poraća, zbog niza karakteristika kojima su popraćeni, pogoduju porastu poremećaja u ponašanju i maloljetničkoj delinkvenciji. Opravdanost ovakve tvrdnje vidljiva je u podacima koji ukazuju na porast prijavljenih maloljetnih počinitelja kaznenih djela, porast ovisnika, nasilničkog ponašanja i drugih negativnih oblika. Rezultati ovog istraživanja govore o češćoj eskalaciji nasil-

nog ponašanja kod procesuiranih maloljetnika u poslijeratnom razdoblju. Obzirom da većina maloljetnika u ovom razdoblju živi u urbanom dijelu općine možemo se složiti i s navodima pojedinih kriminologa (Mejovšek, 1996) koji govore da gradska sredina pogoduje nasilnom ponašanju i da ga na neki način stimulira, te se nasilje može smatrati posljedicom gradskog načina življenja. U svijetu u kojem živimo svjedoci smo raznih oblika nasilja. Kako navodi Ajduković (2000; prema Singer i sur, 2002) uzroci porasta nasilja među mladim su općenito loša politička i ekonomska situacija, postupci roditelja, gubitak društvene vrijednosti utjecaj vršnjaka, alkoholizma i zlouporaba droga. Ovisnosti o supstancama mogu izazvati određene efekte kod djece i odraslih. Pojava ovisnosti među mladima je pojava koja je sve prisutnija u poslijeratnom razdoblju. Rezultati ovog istraživanja sukladni su rezultatima Singer i sur. (2002) koji govore da je u poslijeratnom razdoblju naročito svojstveno konzumiranje droga kod maloljetnika. Imajući u vidu da rezultati ovog rada pokazuju da maloljetnici u ratnom i poslijeratnom razdoblju žive s jednim ili bez oba roditelja mogli bismo se složiti s navodima (Lexcen i Redding, 2000) koji sugeriraju da slaba povezanost sa roditeljima, naročito s ocem, može biti glavni rizični činitelj za korištenje droga. Skitnja je obilježje ponašanja kojem se posvećuje posebna pozornost i relativno je česta pojava kod maloljetnih delinkvenata. Zbog čestog prerastanja ovog oblika u kriminalno ponašanje, koje znači kršenje normi kaznenog zakonodavstva, skitnja se smatra preddelinkventnom formom ponašanja. Skitnja je, uz agresivnost, najučestaliji oblik poremećaja u ponašanju. Pojava skitnje se posebno povećava nakon ratova i velikih elementarnih nepogoda. Obzirom da se maloljetnici iz našeg uzorka češće odaju skitnji, ovom obliku poremećaja u ponašanju treba posveti posebnu pozornost zbog izrazito uske povezanost skitnje s ostalim oblicima poremećaja u ponašanju. Napomenimo još kako se ovim oblicima poremećaja u ponašanju u poslijeratnom razdoblju nadovezuju još i kockanje i prosjačenja kod mladih. Dobiveni rezultati pokazuju da je tijekom ratnog razdoblja uočeno da maloljetnici uglavnom vrše kaznena djela protiv imovine i u sudioništvu. Rezultati rada su sukladni istraživanju Mikšaj – Todorović (1993) koje govori da je u 1992. godini (u vrijeme agresije na Republiku Hrvatsku) došlo do povećanja imovinskih delikata kod maloljetnih delinkvenata. Poldrugač (1993) ističe da su ratni uvjeti i agresija na R Hrvatsku od značaja za povećanu pojavu udruživanja maloljetnika općenito, pa tako i udruživanje u vršenju kaznenih djela.

ZAKLJUČAK

Rezultati rada upućuju na zaključak da je delinkvencija mladih na području općine Tuzla u poslijeratnom razdoblju ozbiljan društveni problem. To se prije svega može uočiti prisutvom nepovoljnih sociodemografskih obilježja kod maloljetnih delinkvenata, kao i činjenicom da maloljetnici ispoljavaju teže oblike poremećaja u ponašanju u poslijeratnom razdoblju. Promatrajući dobivene rezultate valja svakako govoriti o važnosti učinkovitosti primarne prevencije, s ciljem pravovremenih intervencija kod maloljetnika s poremećajima u ponašanju. Ovim rezultatima i zaključcima mogu se uputiti dva prigovora: prvo, oslanjaju se samo na službene podatke i drugo, uzorak varijabli je relativno ograničen.

LITERATURA

1. Cajner, I. (1995): Poremećaji u ponašanju i obiteljske prilike maloljetnih počinitelja nasilničkih i nenasilničkih krivičnih djela. Fakultet za defektologiju Sveučilišta u Zagrebu. Visoka policijska škola MUP-a RH.
2. Mejovšek, M. (1996): Odnosi u obitelji i druga obilježja obitelji nasilnih i nenasilnih delinkvenata, Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja, 32,2, 1-11
3. Lexcen, F. & R. Redding (2000): Substance Abuse and Dependence in Juvenile Offender. Juvenile forensic evaluation resource center.
4. Mikšaj-Todorović, Lj. (1993): Manifestna razina promjena u strukturi delinkvencije malodobnih u Republici Hrvatskoj, Kriminologija i socijalna integracija, 1,1, 39-48
5. Mladenović-Kupčević, R. (1982): Kriminologija. Svjetlost. Sarajevo
6. Nikolić, S. (1992): Mentalni poremećaji u djece i omladine. Školska knjiga. Zagreb.
7. Poldrugač, Z. (1993): Teritorijalne karakteristike kriminaliteta maloljetnika u Republici Hrvatskoj u 1992 godini, Kriminologija i socijalna integracija, 1,1, 59-73
8. Singer, M. (1994): Kriminologija. Globus. Zagreb.
9. Singer, M. i sur. (2002): Fenomenološke i sociodemografske osobitosti maloljetničke delinkvencije u uvjetima tranzicije, rata i poraća i aktivnosti nadležnih društvenih subjekata. (Neobjavljen materijal).

SOME CHARACTERISTICS OF JUVENILE DELINQUENTS IN TUZLA COUNTY BEFORE, DURING AND AFTER THE WAR

Summary

Aim of this study is to examine the differences of sociodemographic characteristic and characteristic of behavioral disorders at juvenile delinquents on Tuzla area during three periods: before war, during war and after war. Sample consisted of 580 juvenile delinquents which were procesuated in the period from 1. 1. 1990. to 31. 12. 1999. Collected data were processed using analysis of variance- programme SPSS. Results shows that a negative family structure, usually changing of place of residence and harder forms of behavioral disorders (violence behaviour, wandering, asking for charity, gambling) are more expressive at juvenile delinquents during the war, and especially in period after war.

Keywords: juvenile delinquency, war, period of processing